

Љубана М. Сладић

Правни факултет Универзитета у Источној Сарајеву

ljubana.sladic@pravni.ues.rs.ba

ORCID ID: 0000-0002-5832-9517

УГРОЖАВАЊЕ СИГУРНОСТИ И УГРОЖАВАЊЕ БЕЗБЈЕДНОСТИ У КАЗНЕНОМ ПРАВУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ – СЛИЧНОСТИ И РАЗЛИКЕ

Сажетак: Угрожавање сигурности и угрожавање безбједности у праву Републике Српске нормирана су као два различита казнена дјела и то на начин да је угрожавање сигурности прописано као кривично дјело пропис слобода и права грађана док је угрожавање безбједности (пријетињом на живота, тијело или имовину) прописано као прекршај пропис јавног реда и мира. У раду ће бити извршена анализа оба ова казнена дјела, са циљем да се истакну сличности и разлике које међу њима постоје и да се евалуационо, након ове анализе, утврди да ли и даље постоји потреба да оба дјела, прописана на овакав начин, егзистирају у позитивном правном систему. Аутор предлаже *de lege ferenda* да се изврши корекција законског опис и назива прекршаја угрожавање безбједности пријетињом на живота, тијело или имовину на начин да овај прекршај носи само назив пријетиња и да у његовом законском опису изричито буде наведено као мјесто извршења јавно мјесто или да за последицу има повреду јавног реда и мира или да се, ипак, изврши декриминализација овог прекршаја јер све чему ово дјело пренујно пружа заштиту је већ довољно и адекватно заштићено кривичним дјелом угрожавање сигурности.

Кључне речи: угрожавање сигурности, угрожавање безбједности, кривично дјело, прекршај.

УВОД

Казнено право, а под којим се појмом за потребе овог рада подразумијева кривично и прекршајно право, својим нормама настоји да пружи заштиту многобројним добрима и вриједностима, што се некада чини и путем

сличних инкриминација, какав је случај са казним дјелима који су тема овог рада. Наиме, угрожавање сигурности и угрожавање безбједности су казнена дјела чија се радња састоји у упућивању пријетње да ће се напасти на живот, тијело и имовину, с тим што кривично право кроз кривично дјело угрожавање сигурности, узимајући у обзир групни заштитни објекат, пружа заштиту слободâ и правâ грађана, а прекршајно право заштиту јавног реда и мира. Управо се ту, већ на први поглед, истичу сличности, али и разлике између ових инкриминација те се у наставку рада пажња посвећује њиховој анализи.

1. УГРОЖАВАЊЕ СИГУРНОСТИ

Угрожавање сигурности представља кривично дјело прописано Кривичним закоником.¹ Основни облик овог кривичног дјела чини онај ко угрози сигурност неког лица озбиљном пријетњом да ће њега или њему блиско лице лишити живота, тешко тјелесно повриједити, лишити слободе или отети, или нанијети зло подметањем пожара, експлозијом или неком другом општеопасном радњом или средством.² Прописана је алтернативно новчана казна или казна затвора до двије године.

Ово кривично дјело налази се у групи кривичних дјела против слобода и права грађана,³ а која се често у теорији описује као најхетерогенија група кривичних дјела јер у себи обједињује различита и бројна кривична дјела, а, при том, нити представља заокружену нормативну цјелину нити има јединствени заштитни објекат.⁴ Групом ових кривичних дјела пружа се заштита слободама и правима грађана мада остаје нејасно да ли међу ова два појма уопште и постоји разлика, да ли у овој групи постоје кривична дјела управљена само против слобода или само против права или су, просто,

¹ Кривични законик – КЗ РС, *Службени гласник Републике Српске*, бр. 64/2017, 104/2018, 15/2021 и 89/2021.

² Чл. 150, ст. 1. Ово кривично дјело има и свој тежи облик, прописан у ст. 2 истог члана који ће постојати уколико је дјело из ст. 1 учињено према службеном лицу у вези са вршењем његове функције, или према више лица, или је учињено у саставу групе или организоване криминалне групе док је ст. 3 истог члана предвиђено да се гоњење за основни облик предузима по приједлогу. За потребе овог рада, пажња ће се усмјерити само на основни облик овог кривичног дјела.

³ С обзиром на групну припадност овог кривичног дјела, законодавац је јасно указао на то да је предмет заштите ове инкриминације осјећај личне сигурности, која се може одредити као једна од компоненти личне слободе грађана. Мирослав Ђорђевић, „Кривично дело угрожавања сигурности“, *Анали Правног факултета у Београду*, 1/1964, 129.

⁴ Светлана Мијовић, „Кривично дело угрожавања сигурности и његова обележја“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду (Зборник радова ПФНС)*, 1/2017, 238.

у питању синоними.⁵ Овим кривичним дјелом се настоји пружити заштита праву појединца да живи у миру и спокојству и праву да га други појединци у томе не ометају нити угрожавају.⁶ Постоје схватања да се овим кривичним дјелом угрожава људски живот јер онај живот који се не живи мирно и спокојно подразумејева његову негацију пошто се право на живот не смије сводити само на физичко егзистирање већ и на спокојство и задовољство који се остварују у психичкој сфери.⁷

Радња овог кривичног дјела је пријетња,⁸ при чему законски текст не даје дефиницију пријетње⁹ већ је тај задатак остављен на рјешавање и тумачење теорији и пракси. Пријетња се у неким дефиницијама одређује као вид психичке принуде којом се изазивањем страха дјелује на слободу избора другог лица,¹⁰ стављањем у изглед одређеног будућег зла које ће бити примијењено уколико принуђени не буде поступио по захтјеву лица које му пријетњу упућује.¹¹ Пријетња се може одредити и као вид компулзивне силе, која, због њеног ефекта, неку особу лишавља права да слободно одлучује.¹²

За разлику од других кривичних дјела гдје се пријетња јавља као начин или средство извршења односно како би се пријетњом остварио неки други циљ, ово кривично дјело инкриминише саму пријетњу као такву, односно она је овдје сама себи циљ.¹³ Пријетња мора бити озбиљна, при чему се озбиљност углавном одређује с обзиром на услове конкретног случаја, мада се сматра да се атрибут озбиљности не треба посебно истицати јер се озбиљ-

⁵ Чак ни уставна терминологија не прави разлику између слобода и права, али уколико се појам права човјека схвати у ужем смислу, било би довољно да се говори о заштити основних права човјека јер је једно од таквих права и право на слободу. Зоран Стојановић, *Коментар Кривичног законика*, Београд 2018, 472-473.

⁶ С. Мијовић, 239.

⁷ Јован Ђирић, „Угрожавање сигурности“, *Правни живоић*, 9/2011, 199-200.

⁸ У странијој литератури се пријетња сматра компонентом принуде и то само ако се њоме пријети смрћу или тешком тјелесном повредом. Matthew Lippman, *Contemporary Criminal Law – Concepts, Cases, and Controversies*, Thousand Oaks 2009, 302.

⁹ Не би било неке велике користи уколико би се законским текстом одредио појам пријетње већ то треба, као и до сада, да се препусти правној теорији и пракси. Зоран Стојановић, „О појму претње у кривичном праву“, *Наука, безбедности, полицаја – журнал за криминалистичку и право*, 2/2013, 14.

¹⁰ Уколико се пријети великим насиљем, притисак те пријетње је толико велики да је пасивни субјекат практично лишен способности да направи рационалан избор. Christopher M. V. Clarkson, *Understanding Criminal Law*, London 2005, 115-116.

¹¹ Игор Вуковић, *Кривично право ојцији гео*, Београд 2021, 269.

¹² Никола Мемедовић, „Угрожавање сигурности претњом да ће се напасти на живот или тело“, *Правни живоић*, 9/2008, 228.

¹³ С обзиром да то њен циљ није да дјелује на понашање пасивног субјекта јер би то већ прерасло у кривично дјело принуде. Зоран Стојановић, „Прописивање и примена кривичног дела угрожавања сигурности у кривичном праву Србије“, *Казнена реакција у Србији, Део 3* (ур. Ђорђе Игњатовић), Београд 2013, 3.

ност пријетње свакако подразумијева и само таква пријетња једино и може бити кривичноправно релевантна.¹⁴ Озбиљна пријетња не подразумијева да учинилац мора имати стварну намјеру да ту пријетњу и оствари већ је довољно да се остварење те пријетње ставља у изглед пасивном субјекту.¹⁵ Поред услова да мора бити озбиљна, у теорији се истиче и то да пријетња мора бити непосредна, односно да оно чиме се пријети би требало да уследи у ближој будућности, али не и истовремено када се и пријети јер ће тада доћи до извршења другог тежег кривичног дјела, које би у том случају конзумирало дјело угрожавање сигурности. Пријетња као радња овог дјела је, за разлику од кривичног права Републике Србије, прецизно одређена јер се пријети лишењем живота, тешком тјелесном повредом, лишењем слободе или отмицом и доношењем зла подметањем пожара, експлозијом или неком другом општеопасном радњом или средством. Прецизирање зала је оправдано, јер се у литератури указује на лоше стране недовољне одређености овог обилежја.¹⁶ У теорији се оваква пријетња назива квалификованом пријетњом јер се њоме ставља у изглед тачно одређено зло.¹⁷ Оваква пријетња упућује се одређеном лицу¹⁸ док се само кривично дјело или друго зло на које се односи упућена пријетња може односити на то лице или на неко њему блиско лице.¹⁹ Појам блиског лица треба схватити као и код других кривичних дјела, која садрже истовјетну формулацију.²⁰

Ово кривично дјело је посљедично јер за своје остварење захтјева наступање посљедице у виду угрожене сигурности пасивног субјекта односно изазивање осјећаја страха и бојазни за живот, тијело и друга добра према

¹⁴ То је био један од разлога зашто је брисан атрибут „озбиљна“ из текста Кривичног законика Србије. Наташа Делић, *Кривично право посебни део*, Београд 2021, 76, фн. 104.

¹⁵ М. Ђорђевић, 129.

¹⁶ У кривичном праву Републике Србије основни облик кривичног дјела угрожавање сигурности чини онај ко угрози сигурност неког лица пријетњом да ће напасти на живот или тијело тог лица или њему блиског лица. Кривични законик, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 25/2019, чл. 138, ст. 1. Од стране појединих аутора се истиче да је пријетња нападом на живот или тијело као формулација недовољно прецизна. Спорно је да ли се под тај појам може подвести и пријетња лаком тјелесном повредом, те се закључује да је боље рјешење да се говори о пријетњи извршењем кривичног дјела одређене тежине или одређене врсте. Ђорђе Ђорђевић, „Угрожавање сигурности полицијских службеника“, *Положај и улога полицајца у демократској држави* (ур. Ђорђе Ђорђевић) Београд 2013, 81.

¹⁷ С. Мијовић, 244.

¹⁸ Ово кривично дјело неће постојати уколико се пријетња односи на неодређени број лица. Зоран Стојановић, Наташа Делић, *Кривично право посебни део*, Београд 2014, 55.

¹⁹ У странијој литератури налази се на прецизније одређивање блиског лица на које се пријетња може односити, а то је члан уже породице као и лице за чију безбедност би пасивни субјект себе разумно сматрао одговорним. Michael Allen, Ian Edwards, *Criminal Law*, Oxford 2017, 190.

²⁰ Наташа Делић, *Нова решења у посебном делу КЗ Србије*, Београд 2014, 24.

којима је пријетња оријентисана и усмјерена. Сама посљедица се одређује субјективно и није неопходно да је жртва била и објективно угрожена.²¹ Постоје и схватања да би било боље да кривично дјело не садржи посљедицу или да она буде одређена у виду апстрактне опасности, тако да би постојала неоторива претпоставка да озбиљна пријетња увијек изазива осјећај личне несигурности код пасивног субјекта, а у пракси би то значило да је довољно да се докаже да је упућена озбиљна пријетња и ништа више од тога.²²

2. УГРОЖАВАЊЕ БЕЗБЈЕДНОСТИ ПРИЈЕТЊОМ НАПАДА НА ЖИВОТ, ТИЈЕЛО ИЛИ ИМОВИНУ

Угрожавање безбједности пријетњом напада на живот, тијело или имовину представља у позитивном праву Републике Српске прекршај предвиђен Законом о јавном реду и миру.²³ Овај прекршај чини онај ко угрожава безбједност или изазива осјећање угрожености другог пријетњом да ће се напасти на његов живот, тијело или имовину или живот, тијело или имовину њему блиског лица.²⁴ Прописана је алтернативно новчана казна у распону од 300 до 900 конвертибилних марака или казна затвора до 30 дана.

Већ на први поглед, стиче се утисак да је назив овог прекршаја прешироко одређен јер је у самом називу садржан већи дио законског описа прекршаја. У неким законским текстовима овај прекршај термилошки се одређује само као пријетња²⁵ тако да би, на првом мјесту, сам назив овог прекршаја требало кориговати²⁶ тако да носи или назив пријетња или само угрожавање безбједности, али би се у другом случају исувише приближио кривичном

²¹ З. Стојановић, (2012), 461.

²² С. Мијовић, 252.

²³ Закон о јавном реду и миру – ЗЈРМ, *Службени гласник Републике Српске*, бр. 11/2015 и 58/2019. Иако аутор сматра да би исправније било да у називу прекршаја стоји пријетња *нападом*, а не пријетња *нападом*, у раду ће се, при навођењу пуног назива прекршаја, користити законска формулација.

²⁴ *Ibid*, чл. 11.

²⁵ Такав је случај са прекршајним правом Републике Србије, које пријетњу прописује као прекршај чл. 9. Закона о јавном реду и миру – ЗЈРМ Србије, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 6/2016 и 24/2018. Прије ступања на снагу овог закона, на снази је био Закон о јавном реду и миру, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 51/92, 53/93, 67/93, 48/94, 101/2005 и 85/2005) који је чл. 6 предвиђао прекршај који је чинио онај ко угрожава сигурност другог лица пријетњом да ће напасти на живот или тијело тог или њему блиског лица, а што је идентично законском опису кривичног дјела угрожавање сигурности у позитивном кривичном праву Републике Србије.

²⁶ За потребе овог рада ће бити коришћен скраћени назив „угрожавање безбједности“ из практичних разлога, али и због тога што тај назив дјелује и као довољан да се таквим означи поменути прекршај.

дјелу угрожавање сигурности па се ни термилошки не би правила јасна разлика између двије инкриминације из разлога што се изрази сигурност и безбједност често користе као синоними. Ово дјело, у складу са законским текстом који га нормира, представља прекршај против јавног реда и мира²⁷ а исти тај законски текст под појмом прекршаја против јавног реда и мира сматра: прекршаје против функционисања државних органа и јавних служби, прекршаје против интереса малолетника и других категорија лица и остале прекршаје јавног реда и мира који су учињени на јавном мјесту.²⁸ Под јавним мјестом подразумева се мјесто на коме је слободан приступ појединачно неодређеним лицима без услова или под одређеним условима, као и просторије државног органа, привредног друштва, другог правног лица и других мјеста када је, услед близине или изложености виду или чујности, извршеном радњом дошло до узнемиравања или негодовања грађана као и свако друго мјесто на коме је учињен прекршај, а последица је наступила на јавном мјесту.²⁹ С обзиром да законски опис прекршаја не наводи изричито као мјесто извршења јавно мјесто нити наводи као последицу нарушавање јавног реда и мира, нејасно је како се пријетња упућена неком лицу, примјера ради, путем приватне поруке, а каквих је случајева било и у судској пракси, може сматрати прекршајем против јавног реда и мира. Последица овог прекршаја која се огледа у угрожавању безбједности и изазивању осјећаја угрожености задире више у област права и слобода грађана, чему заштиту већ пружа кривично дјело угрожавање сигурности.

Радња овог прекршаја је пријетња. Ни у овом законском тексту, као ни у кривичном, није дефинисан појам пријетње³⁰ већ је то остављено теорији, па се тако, за потребе прекршајног права, могу пронаћи бројне дефиниције попут оних које пријетњу одређују као стављање у изглед неке неког зла које ће да наступи уколико лице коме се пријетња упућује не поступи онако како се то од њега захтјева³¹ или као изјаву којом се другом лицу ставља у изглед какво зло.³² Пријетња се може дефинисати и као стављање у изглед

²⁷ Иако законски текст ове прекршаје одређује као прекршаје јавног реда и мира, у литератури се наилази и на означавање истих прекршајима против јавног реда и мира па се као посебно питање намеће да ли је исправније назвати овакве инкриминације прекршајима против јавног реда и мира или прекршајима јавног реда и мира.

²⁸ ЗЈРМ, чл. 2, ст. 2.

²⁹ *Ibid*, ст. 3 и 4.

³⁰ Интересантно је да ЗЈРМ Србије у чл. 3. ст. 10 дефинише пријетњу као угрожавање сигурности другог лица, стављањем у изглед да ће учинити какво зло или напасти на живот или тијело тог или њему блиског лица.

³¹ Станко Бејатовић, *Основи прекршајног права (материјални, процесни и извршни аспекти)*, Београд 2018, 58.

³² Игор Вуковић, *Прекршајно право*, Београд 2021, 44.

некаквог зла одређеном лицу, али без намјере да се то лице принуди да тада или убудуће нешто учини или нешто не учини.³³

За разлику од кривичног дјела, овдје се уз пријетњу не наводи атрибут озбиљна што се може посматрати двојак, и то тако да се подразумијева да је пријетња озбиљна јер се другачија пријетња не може ни сматрати релевантном у смислу казненог права, или да је законодавац код овог прекршаја хтио да ублажи „тежину“ пријетње ненавођењем атрибута уз њу, сматрајући је мање тешком него код кривичног дјела угрожавања сигурности, а да при томе, ипак, није могао да је дефинише као неозбиљну те је остала без икаквог атрибута испред себе, што је ипак нелогично. Овим прекршајем инкриминише се пријетња нападом на живот, тијело или имовину, при чему се не врши прецизирање, нити квалитативно нити квантитативно, о каквом нападу је ријеч осим да је он управљен на живот, тијело или имовину лица коме се пријети или њему блиског лица. Напад на живот подразумијевао би угрожавање живота, који би у најтежем случају могао да се сведе на лишење живота или покушај истог, напад на тијело подразумијевао би наношење тешке или лаке тјелесне повреде док би напад на имовину могао да се тумачи као повреда или угрожавање, у смислу уништења или оштећења имовине. Пријетња се може упутити непосредно другоме или посредно, путем неког лица или путем друштвених мрежа.³⁴

Посљедица овог прекршаја је угрожавање безбједности или изазивање осјећаја несигурности. Језичким тумачењем ове законске норме, у којој су употријебљени трајни глаголи (ко *ујрожава*, а не ко *ујрози* и ко *изазива*, а не ко *изазове*) може се закључити да је потребно виšekратно предузимање радње прекршаја да би се он сматрао извршеним, а не само једна, односно да је потребно виšekратно упућивање пријетње одређеном лицу како би дошло до угрожавања његове безбједности или изазивања осјећања угрожености, а у прилог томе говори и сам назив овог прекршаја јер се говори о угрожавању безбједности пријетњом *наџага*, а не пријетњом *наџагом*. Оваква законска формулација, упоређујући је са законском формулацијом кривичног дјела је потпуно нелогична и требала би бити управо супротна, односно код овог прекршаја угрожавање безбједности или изазивање осјећања угрожености пасивног субјекта требало би бити *ad hoc* природе и за остварење прекршаја сматрати довољним упућивање једне пријетње једним нападом. Садашња формулација законског описа прекршаја која подразумијева плуралитет напада и трајнији карактер посљедице у виду угрожавања безбједности и изазивања осјећања угрожености више би одговарала природи кривичног дјела угрожавања сигурности.

³³ Мирјана Тукар, *Коментар Закона о јавном реду и миру*, Београд 2019, 22.

³⁴ *Ibid.*

3. СЛИЧНОСТИ И РАЗЛИКЕ ИЗМЕЂУ УГРОЖАВАЊА СИГУРНОСТИ И УГРОЖАВАЊА БЕЗБЈЕДНОСТИ СА ОСВРТОМ НА СУДСКУ ПРАКСУ

Након претходног појединачног анализирања предметних инкриминација, сумарно ће бити приказане сличности и разлике које постоје међу њима.

Сличност ових инкриминација огледа се у томе што се код обје као радња јавља пријетња, а сам начин дефинисања пријетње истовјетан је и за потребе кривичног и за потребе прекршајног права, при чему се дефинисање овог појма углавном препушта теорији или пракси, мада постоје и поједини законски текстови који овај појам изричито дефинишу. Сличност је, надаље, и у томе што се оно чиме се пријети односи на лице коме се пријети или њему блиско лице, при чему појам блиског лица није одређен нити кривичним нити прекршајним прописима који нормирају ове инкриминације. Може се рећи да је то крај листе сличности које постоје између ових инкриминација, али ни разлике које ће се навести у наставку не иду у прилог прављењу јасне дистинкције међу овим казним дјелима.

Прва разлика између ових инкриминација тиче се њиховог назива јер се за кривично дјело користи термин сигурност, а за, може се с правом рећи, сродан прекршај, термин безбједност. Овдје се може поставити питање постоји ли разлика између сигурности и безбједности и у чему се она огледа те да ли се можда сигурност вреднује и оцјењује субјективно, а безбједност објективно?³⁵ Иако је већинско схватање да су ови појмови синоними, постоје и аутори који тврде да је појам сигурност шири од појма безбједност, прије свега због изворног значења латинске ријечи *securitas* од које потиче, а која се не своди само на непостојање опасности већ подразумева и извјесност и самопоуздање.³⁶ Оваквим схватањем појма сигурности потврђује се исправност поступања законодавца који је кривично дјело угрожавање сигурности прописао у групи кривичних дјела против слобода и права грађана јер је првенствени циљ и био да се овим кривичним дјелом пружи заштита осјећају личне сигурности и извјесности грађана. Осјећају личне безбједности, заштиту пружа и прекршај угрожавања безбједности, што је видљиво и из самог његовог назива, али се чини да управо тај назив није одговарајући јер је готово идентичан називу кривичног дјела угрожавања сигурности пошто се, како је већ истакнуто, сигурност и безбједност схватају као синоними.

³⁵ С тим у вези, истиче се од стране појединих аутора да намјера законодавца приликом прописивања кривичног дјела угрожавања сигурности није била да се заштити лична безбједност појединца и стога се за постојање овог кривичног дјела ни не захтјева да је она била објективно угрожена. З. Стојановић, Н. Делић, 54.

³⁶ Младен Бајагић, „Разумевање безбедности од античких времена до савремених приступа“, *Наука, безбедности, полиција – журнал за криминалистичку и право*, 2/2011, 42.

Исправније би било да се заштита таквог осјећаја врши само путем инкриминације која за групни заштитни објекат има заштиту права и слобода грађана, а не заштиту јавног реда и мира. Иако јавни ред и мир јесте израз који подразумијева усклађено стање међусобних односа грађана настао њиховим понашањем на јавном мјесту и дјеловањем надлежних органа ради обезбјеђивања једнаких услова за реализацију права грађана на личну безбједност, мир и спокојство, приватни живот, слободу кретања, заштиту људског достојанства и права малолетника и других лица,³⁷ чини се да предметном прекршају, имајући у виду његов законски опис, ипак није мјесто у ЗЈРМ. Разлог за то је што се радња овог прекршаја често ни не врши на јавном мјесту, а што законски опис изричито и не захтјева, а поред тога, само угрожавање безбједности и изазивање осјећаја угрожености као посљедица задире више у област права и слобода грађана, а не у област јавног реда и мира. С тим у вези, истиче се и разлика на плану посљедица јер је посљедица предметног кривичног дјела угрожена сигурност, а код прекршаја угрожена безбједност или изазван осјећај угрожености. Како је већ истакнуто, у литератури се ови изрази углавном схватају и посматрају као синоними па би се и могло констатовати да су и посљедице ових казних дјела суштински исте. Међутим, с обзиром да је прекршај угрожавање безбједности предвиђен као прекршај против јавног реда и мира и жели се таквим и даље сматрати, било би добро предвидјети као посљедицу овог прекршаја и повреду односно нарушавање јавног реда и мира,³⁸ како би се оправдало мјесто овог прекршаја у овом законском тексту и природа прекршаја приближила другим прекршајима из истог закона, који у свом законском опису садрже повреду односно нарушавање јавног реда и мира као посљедицу. Стога би било добро изричито у законском опису навести као мјесто извршења јавно мјесто или као посљедицу повреду односно нарушавање јавног реда и мира јер би тада останак и опстанак овог прекршаја у овом законском тексту имао бар неко оправдање, уз извршену измјену самог назива прекршаја, који би се означавао само као пријетња, налик прекршајном праву Републике Србије.³⁹

Сљедећа разлика односи се на садржај пријетње те се код кривичног дјела угрожавања сигурности пријети лишењем живота, тешком тјелесном повредом, лишењем слободе или отмицом и наношењем зла подметањем пожара, експлозијом или неком другом општеопасном радњом или сред-

³⁷ ЗЈРМ, чл. 2. ст. 1.

³⁸ У ЗЈРМ Србије прекршај пријетње, из чл. 9. чини онај *ко њријеињом нарушава јавни ред и мир*.

³⁹ Ту би и даље остало нејасно на који начин угрожавање нечије безбједности пријетњом може да наруши јавни ред и мир као једно опште добро. Међутим, уколико то могу и неке друге радње између грађана, попут туче и физичког напада (чл. 12. ЗЈРМ) или свађе (чл. 7. ЗЈРМ) онда то не би било искључено ни у случају пријетње.

ством, док се код прекршаја угрожавања безбједности говори само о нападу на живот, тијело или имовину. Када би се вршила компарација, прво што би се могло закључити јесте да је садржај пријетње код кривичног дјела прецизан и јасно одређен јер се пријети конкретним кривичним дјелима (попут убиства, тешке тјелесне повреде, отмице и сл.). Међутим, и код поменутог прекршаја, иако је на први поглед, напад на живот и тијело неодређен, он управо подразумијева исто као и код кривичног дјела, лишење живота или наношење тјелесних повреда (додуше, не само тешких већ и лаких). Стога би се разлика највише истицала у погледу тога да се прекршајем обухвати пријетња наношењем лаке тјелесне повреде пошто иста није обухваћена законским описом кривичног дјела угрожавања сигурности. Што се тиче напада на имовину у смислу односног прекршаја питање је да ли би се он могао подвести под дио законског описа поменутог кривичног дјела у дијелу формулације који се односи на наношење зла подметањем пожара, експлозијом или другом општеопасном радњом или средством или би се он ограничавао само на угрожавање имовине радњом или средством који немају општеопасни карактер. Уколико би се предметни прекршај ограничавао само на угрожавање имовине радњом или средством који немају општеопасни карактер онда би разлика са кривичним дјелом угрожавања сигурности била евидентна, иако из самих законских описа ових инкриминација таква разлика није видљива на први поглед. Свакако, теорија и пракса служе да својим ставовима отклоне нејасноће тамо гдје законодавац остави мало више простора за слободу и тумачење, а што је случај управо са овим инкриминацијом па би се могло закључити да се управо радње и средства које немају општеопасни карактер подводе под законски опис прекршаја. С обзиром на то да законски опис кривичног дјела угрожавања сигурности изричито и не наводи напад на имовину и уколико је, чак, интенција законодавца била да се овим кривичним дјелом наношење зла подметањем пожара, експлозијом или другом општеопасном радњом или средством усмјери искључиво на живот или тјелесни интегритет пасивног субјекта, неминовно је да предузимањем оваквих радњи дође и до напада на имовину односно до повреде имовине.

Потом, разлика се огледа и у томе што се, према језичком тумачењу, за извршено кривично дјело угрожавања сигурности сматра довољном једна радња која испуњава све услове које законски текст захтјева јер се наводи у правној норми која прописује поменуто кривично дјело да га чини ко *ујрози* сигурност неког лица док код прекршаја угрожавања безбједности дјелује као да једна радња сама по себи није довољна да би се прекршај сматрао учињеним јер се наводи да прекршај чини ко *ујрожава* или *изазива* осјећај угрожености, а и сам назив прекршаја, како је већ истакнуто, говори о пријетњи *најага*, а не пријетњи *најагом*. Ипак, стање угрожености као посље-

дица кривичног дјела могла би прије да наступи у случају понављања радњи, иако законски текст допушта и сматра довољном само једну пријетњу и потпуно је нелогично да законски опис прекршаја захтјева више од тога. Са друге стране, код прекршаја би законска формулација требало да се коригује на начин да прекршај чини ко *ујрози* безбједност или *изазове* осјећај угрожености, а да у самом називу прекршаја буде одређена пријетња *најиагом* умјесто пријетња *најиага* или да назив буде само пријетња, без потребе да се у називу ишта даље додаје и прецизира.

Надаље, као разлика може се истаћи и то да кривично дјело угрожавање сигурности захтјева да пријетња мора бити озбиљна док сродни прекршај то не захтјева, при чему се, ипак, не може закључити да је за остварење прекршаја потребна неозбиљна пријетња већ да просто законски текст не инсистира на услову да она буде озбиљна, те је на судској пракси али и теорији да то тумачи на одговарајући начин.

И на крају, а што је већ једним дијелом истакнуто у првом разликовању, разлика у погледу заштитног објекта предметних инкриминација односи се на то да се кривичним дјелом угрожавање сигурности, с обзиром на групну припадност у кривичном закону, пружа заштита слободама и правима грађана док се предметним прекршајем пружа заштита јавном реду и миру.⁴⁰ Када је у питању прекршај угрожавање безбједности није јасно из којих се разлога он подводи у групу прекршаја против јавног реда и мира када је потпуно другачије нормиран у односу на већину прекршаја из ЗЈРМ⁴¹ и када није јасно на који начин угрожавање нечије безбједности или изазивање осјећаја угрожености, а које није наступило на јавном мјесту може да доведе до повреде јавног реда и мира.⁴² Иако би општа одредба о јавном мјесту требала да се односи на све прекршаје из ЗЈРМ, чини се да је прекршај угрожавање безбједности битно другачији од осталих прекршаја из овог закона јер се у његовом законском опису не захтјева изричито његово остварење на јавном мјесту нити нарушавање јавног реда и мира те се чини да се његовом примјеном увијек мора прећи граница коју поставља ЗЈРМ и макар једним ди-

⁴⁰ Управо ту и треба тражити разлику јер су радње појединих прекршаја из ЗЈРМ и одговарајућих кривичних дјела исте или готово исте. Ђорђе Ђорђевић, „Вербални сукоби и угрожавање живота и телесног интегритета“, *Правни животи*, 9/2011, 170.

⁴¹ За разлику од законског описа овог прекршаја, код већине основних прекршаја из главе 3.1. ЗЈРМ изричито се предвиђа да се радњом нарушава јавни ред и мир (чл. 7), да се радња врши на јавном мјесту (чл. 9) или да се радњом изазива узнемиреност грађана (чл. 14).

⁴² Јавни ред и мир подразумијева постојање друштвеног односа у коме се не нарушавају друштвена дисциплина и мир грађана док је повреда јавног реда и мира ознака за понашање којим се ремете устаљени односи грађана, угрожава се њихова безбједност, нарушава се јавни морал или се онемогућава редовно вршење послова органа и институција које врше јавна овлашћења. Станимир Ђукић, „Нарушавање јавног реда и мира као облик угрожавања унутрашње безбедности“, *Војно дело*, 1/2019, 70.

јелом заћи у област коју покрива кривично право путем кривичног дјела угрожавање сигурности, које пружа заштиту слободама и правима грађана.

У овом дијелу рада биће предочено и неколико изрека судских одлука у предметима вођеним поводом угрожавања сигурности и угрожавања безбједности пријетњом напада на живот, тијело или имовину, како би се увидјело на који начин се у судској пракси тумаче ове инкриминације.

Тако је пресудом Основног суда у Бијељини⁴³ оглашен кривим оптужени за кривично дјело угрожавање сигурности јер је „дана 10.11.2016. године, након што га је дјевојка М.Б. напустила и отишла из стана у коме су заједно као студенти живјели у Новом Саду, без намјере да се врати у тај заједнички стан, истој преко Фејсбук мреже упутио озбиљне пријетње „Убићу вас све, долазим ти на факултет“.

Рјешењем Основног суда у Бијељини⁴⁴ окривљени је оглашен одговорним за неколико прекршаја, међу којима и за прекршај из члана 11. ЗЈРМ због тога „што је дана 23.09.2019. године око 18 часова у фејсбук објави написао поруку пријетећег садржаја којом се обраћа оштећеном П.В. ријечима „будем ли имао прилику, Богу се молим, да те као начелника у политичком смислу сравним са земљом, нећу имати пардона“ чиме је код оштећеног П.В. изазвао осјећање угрожености да ће напасти на његов живот и тијело.“

Рјешењем истог суда⁴⁵ оглашени су одговорним два окривљена малолетника, од којих један за прекршај из члана 11. ЗЈРМ јер је „окривљени Ш.А. у 11.19 часова нарушио јавни ред и мир тако што је својој разредној старјешини К.В. послао вибер пријетећу поруку на њен мобилни телефон, са свога броја телефона, слједећег садржаја: „Сад сам се потукао са Б., да знате, послѣ школе ће доћи још десет ликова, убићемо га као што га нико није убио, а мени није проблем ићи у затвор, бар знам да сам убио будалу, можете звати кога хоћете, сачекаћемо га и убити.“

Анализирајући наведене судске одлуке, може се закључити да су пријетње сличне садржине, какви и јесу законски описи угрожавања сигурности и угрожавања безбједности, биле квалификоване у неким случајевима као кривично дјело, а у неким као прекршај. Пријетња „Убићу вас све, долазим ти на факултет.“ по мишљењу аутора, није ништа тежа нити блажа у односу на оне које су наведеним одлукама биле квалификоване као радња прекршаја из ЗЈРМ. Управо је то проблем судске праксе који настаје због несистематског приступа законодавца⁴⁶ и који представља препреку ка уједначеној и хармонизованој судској пракси којој треба да се тежи. Наравно, не очекује се да се иде на уштрб слободној судијској оцјени и слободном судијском

⁴³ Број 80 0 К 082 866 17 Кпс од 15. фебруара 2017. године.

⁴⁴ Број 80 0 Пр 111292 19 Пр од 18. фебруара 2020. године.

⁴⁵ Број 80 0 Прм 139024 22 Прм од 7. јула 2022. године.

⁴⁶ С. Мијовић, 261. фн. 65.

увјерењу као темељним начелима већ да се само успостави уједначеност у погледу правне квалификације понашања које је инкриминисано или као прекршај или као кривично дјело, а не да једно исто или умногоме слично понашање буде нормирано и као кривично дјело и као прекршај⁴⁷ те да се за једно води прекршајни поступак, а за друго кривично јер се, на посљетку, ту може, поред проблема који се тиче (не)уједначавања судске праксе, јавити и проблем који настаје због потенцијалне повреде принципа *ne bis in idem*, коју ће, свакако, утврдити надлежни суд, уколико до ње заиста дође. Такође, неке пријетње наведене у претходним судским одлукама које су квалификоване као радње прекршаја упућене су путем приватних порука што се не може подвести под појам јавног мјеста у смислу ЗЈРМ, чиме се поткрепљује закључак да се ради о инкриминацији којом се не чини и не може чинити нарушавање јавног реда и мира већ се само може сводити на повреду права и слобода, чиме се улази у област које покрива кривично дјело угрожавање сигурности.

4. ЗАКЉУЧАК

Иако некада законодавац жели да путем више различитих прописа пружи што ширу и обухватнију заштиту одређеним добрима и вриједности, некада то не доведе до очекиваних резултата и усаглашених рјешења. Један од таквих примјера су инкриминације угрожавање сигурности и угрожавање безбједности јер прва егзистира као кривично дјело, а друга као прекршај у позитивном праву Републике Српске. Иако им је, на први поглед, заједничка само радња у виду пријетње и то да се оно чиме се пријети односи на одређено лице или њему блиско лице, а да су разлике бројне, суштински су те разлике такве да се њиховом анализом и тумачењем закључује да су оне, у ствари, представљају само још више истицање сличности између ових инкриминација и само поткрепљују закључак да би требало извршити корекције у позитивном казненом праву. Једна од могућих корекција ишла би ка томе да се прекршај угрожавање безбједности нормира као прекршај пријетње и да у свом законском опису садржи јавно мјесто као мјесто извршења или нарушавање јавног реда и мира као посљедицу. При овим корекцијама, морало би се водити рачуна и о томе да законски опис буде постављен тако да је за остварење прекршаја довољно предузимање једне пријетње једним нападом и све те корекције водиле би ка томе да се направи јасна дистинкција између тог прекршаја и кривичног дјела.

⁴⁷ Исправније би било рећи да се ради о приближно истој радњи извршења из разлога што, ипак, угрожавање сигурности није предвиђено као кривично дјело против јавног реда и мира већ против слобода и права грађана, а из чега произлази и то да је посљедица на заштитном објекту потпуно различита, иако је у ужем смислу посљедица иста, а своди се на осјећај угрожености пасивног субјекта. *Ibid.* 261.

Друга корекција могла би довести до декриминализације овог прекршаја и о(п)станку кривичног дјела угрожавање сигурности јер се чини да се прекршај угрожавање безбједности, у облику у коме сада егзистира, уз кривично дјело угрожавање сигурности, појављује као сувишан, и то из неколико разлога. Прво уколико пријетња не мора бити озбиљна јер је таквом не условљава ЗЈРМ, онда не заслужује ни инкриминацију, а уколико се захтјева да буде озбиљна онда је као таква већ обухваћена законским описом кривичног дјела угрожавање сигурности. Потом није јасно како је могуће да се неке угрожава безбједност или изазива осјећај угрожености, а да тиме не дође до повреде његових права и слобода већ само до повреде јавног реда и мира. Уколико се неке угрожава безбједност или изазива осјећај угрожености, тиме би се увијек, на првом мјесту, вршила повреда његових права и слобода, што и јесте заштитни објекат кривичног дјела угрожавања сигурности, а с тим у вези упитно је како пријетња нападом на живот, тијело или имовину, која није учињена на јавном мјесту, јер то законодавац изричито не захтјева код поменутог прекршаја, може довести по повреде јавног реда и мира. Сама пријетња нападом на живот, тијело и имовину обухваћена законским описом предметног прекршаја није ништа друго него пријетња лишења живота, наношења тјелесних повреда и других зала који су већ садржани у инкриминацији угрожавање сигурности те се стога сматра да се елиминацијом прекршаја угрожавање безбједности пријетњом напада на живот, тијело и имовину позитивног права Републике Српске не би ништа изгубило. Правни контитнутет могло би задржати кривично дјело угрожавање сигурности, уз могућност прописивања лакшег облика, који би се односио на пријетњу нападом лаке тјелесне повреде и пријетњу нападом на имовину радњом и средством који немају општеопасни карактер. Сигурно би на некој од ових корекција била увелико захвална и судска пракса, која би тако лакше остварила циљеве на плану свог уједначавања и хармонизације.

ЛИСТА РЕФЕРЕНЦИ

Библиографске референце

- Allen Michael, Edwards Ian, *Criminal Law*, Oxford 2017;
Бајагић Младен, „Разумевање безбедности од античких времена до савремених приступа“, *Наука, безбедности, полиција – журнал за криминалистичку и право*, 2/2011
Бејатовић Станко, *Основи прекршајног права (материјални, процесни и извршни аспекти)*, Београд 2018;
Вуковић Игор, *Кривично право општи гео*, Београд 2021;
Вуковић Игор, *Прекршајно право*, Београд 2021;
Делић Наташа, *Кривично право посебни гео*, Београд 2021;

- Делић Наташа, *Нова решења у појединачним случајевима КЗ Србије*, Београд 2014;
- Ђорђевић Ђорђе „Вербални сукоби и угрожавање живота и телесног интегритета“, *Правни животи*, 9/2011;
- Ђорђевић Ђорђе „Угрожавање сигурности полицијских службеника“, *Положај и улога полиције у демократској држави* (ур. Ђорђе Ђорђевић) Београд 2013;
- Ђорђевић Мирослав „Кривично дело угрожавања сигурности“, *Анали Правног факултета у Београду*, 1/1964;
- Ђукић Станимир „Нарушавање јавног реда и мира као облик угрожавања унутрашње безбедности“, *Војно дело*, 1/2019;
- Lippman Matthew, *Contemporary Criminal Law – Concepts, Cases, and Controversies*, Thousand Oaks 2009;
- Мемедовић Никола „Угрожавање сигурности претњом да ће се напасти на живот или тело“, *Правни животи*, 9/2008;
- Мијовић Светлана „Кривично дело угрожавања сигурности и његова обележја“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 1/2017;
- Стојановић Зоран, *Коментар Кривичног законика*, Београд 2018;
- Стојановић Зоран „О појму претње у кривичном праву“, *Наука, безбедности, полиција – журнал за криминалистику и право*, 2/2013;
- Стојановић Зоран „Прописивање и примена кривичног дела угрожавања сигурности у кривичном праву Србије“, *Казнена реакција у Србији, Део 3* (ур. Ђорђе Игњатовић), Београд 2013;
- Стојановић Зоран, Делић Наташа, *Кривично право појединачно*, Београд 2014;
- Тукар Мирјана, *Коментар Закона о јавном реду и миру*, Београд 2019;
- Ћирић Јован „Угрожавање сигурности“, *Правни животи*, 9/2011;
- Clarkson M.V. Christopher, *Understanding Criminal Law*, London 2005.

Правни прописи

- Закон о јавном реду и миру, *Службени гласник Републике Српске*, бр. 11/2015 и 58/2019;
- Закон о јавном реду и миру – ЗЈРМ Србије, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 6/2016 и 24/2018;
- Закон о јавном реду и миру, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 51/92, 53/93, 67/93, 48/94, 101/2005 и 85/2005;
- Кривични законик – КЗ РС, *Службени гласник Републике Српске*, бр. 64/2017, 104/2018, 15/2021 и 89/2021;
- Кривични законик, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 25/2019.

Судске одлуке

- Пресуда Основног суда у Бијелини, број 80 0 К 082 866 17 Кпс од 15. фебруара 2017. године;
- Решење Основног суда у Бијелини, број 80 0 Пр 111292 19 Пр од 18. фебруара 2020. године;
- Решење Основног суда у Бијелини, број 80 0 Прм 139024 22 Прм од 7. јула 2022. године.

Ljubana M. Sladić
Faculty of Law, University of East Sarajevo
ljubana.sladic@pravni.ues.rs.ba
ORCID ID: 0000-0002-5832-9517

Endangering to Safety and Endangering to Security in the Criminal Law of the Republic of Srpska – Similarities and Differences

Abstract: *In the positive legal system of the Republic of Srpska, endangering to safety and endangering to security are regulated as two different criminal offenses, in such a way that endangering safety is prescribed as a criminal offense against the freedoms and rights of citizens, while endangering to security (threat of an attack on life, body or property) is prescribed as misdemeanor against public order and peace. The paper will analyze both of these criminal acts, with the aim of highlighting the similarities and differences between them and possibly, after that analysis, determining whether there is still a need for both acts, prescribed in this way, to exist in positive legal system. The author proposes de lege ferenda to correct the legal description and name of the misdemeanor endangering security by threatening to attack life, body or property in such a way that this misdemeanor only bears the name of threat and that the legal description expressly states that the place of execution is a public place or prescribe as consequence a violation of public order and peace or to decriminalize this misdemeanor because everything that this offense currently provides protection for is already sufficiently and adequately protected by the criminal offense of endangering safety.*

Keywords: *endangering safety, endangering security, criminal offense, misdemeanor.*

Датум пријема рада: 08.05.2023.

Датум прихватања рада: 23.06.2023.